

6. ZDRAVOTNÍ PÉČE O CIZINCE

Data o cizincích uvedená v této kapitole pocházejí z Národního zdravotnického informačního systému (NZIS) a jsou zpracována Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Konkrétně se jedná o data sbíraná Národními zdravotními registry (Národním registrem hospitalizovaných, Národním registrem reprodukčního zdraví), informačním systémem orgánů ochrany veřejného zdraví (Registrem tuberkulózy) a Ročním výkazem o čerpání zdravotní péče cizinci. Uvedené vybrané zdroje dat za zdravotnictví dávají pouze částečnou informaci o celkovém čerpání zdravotní péče cizinci v ČR a o jejich zdravotním stavu. Další informace o zdrojích dat NZIS jsou uvedené na internetových stránkách ÚZIS ČR na adrese: <http://www.uzis.cz>.

Mimo zde publikované informace z dat NZIS zveřejňuje Kancelář zdravotního pojištění data o čerpání zdravotní péče cizinci – občany EU/EHS a Švýcarska a cizinci ze států, se kterými je uzavřena smlouva o sociálním zabezpečení zahrnující i oblast zdravotního pojištění a poskytování zdravotní péče, a data o vynaložených nákladech za tuto zdravotní péči. Více informací na <http://www.kancelarzp.cz>.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 6-1. Vývoj čerpání zdravotní péče cizinci v letech 2010 až 2021, tabulky 6-2a. a 6-2b. a 6-3a. a 6-3b. Čerpání zdravotní péče cizinci v roce 2022

Údaje o čerpání zdravotní péče cizinci se sledují na ročním výkazu V (MZ) 1-01, který vyplňují pouze poskytovatelé lůžkové zdravotní péče za zdravotnická zařízení označovaná jako nemocnice, a to bez ohledu na druh poskytované péče cizincům, tj. včetně ambulantní péče. Výkaz nesleduje zdravotní péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Jedná se tedy pouze o cizince, kteří hradí zdravotní péči ze smluvního zdravotního pojištění, pojištění uzavřeného v zahraničí, hotově nebo je zdravotní péče hrazena státními orgány (Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti, krajskými úřady apod.). Zároveň jsou v počtu cizinců uvedeni i žadatelé o azyl, kteří jsou ubytováni v azylových zařízeních, za které je zdravotní péče hrazena Ministerstvem vnitra. Naopak cizinci se statutem uprchlíka a přiděleným vízem nemají být již jako účastníci veřejného zdravotního pojištění do statistiky zahrnováni. Přesto nelze vyloučit, že některá zdravotnická zařízení mohou mít s ohledem na výjimečnou situaci v roce 2022 s odlišením uprchlíků z Ukrajiny problém. Tyto osoby jsou sice součástí veřejného zdravotního pojištění, ale nebylo jim zpravidla přidělováno standardní rodné číslo.

V roce 2022 neodevzdaly výkaz z celkového počtu 205 poskytovatelů 2 zpravodajské jednotky, tzn. oproti předchozímu roku obsahují data roku 2022 o jednu nemocnici více. To přispělo k nárůstu o 1,6 % v počtu ošetřených cizinců, což zhruba představuje celkový nárůst ze 148,5 tisíc na 150,9 tisíc cizinců oproti roku 2021. V případě nákladů byl celkový meziroční nárůst významnější a dosáhl 10,5 % z 1,167 mld. na 1,290 mld. korun, přičemž podíl dříve chybějící zpravodajské jednotky k tomuto nárůstu přispěl pouze cca 0,6procentním bodem.

Vývoj počtu cizinců čerpajících péči v nemocnicích mimo veřejné zdravotní pojištění se tak v letech 2010 až 2022 i nadále vyznačuje výrazným nárůstem o 89,7 %, tj. z 79,6 tisíc na 150,9 tisíc osob. V 2020 došlo, pravděpodobně vlivem působení opatření omezující pohyb osob v době pandemie, k poklesu o 18,7 % na 103,8 tisíc osob. V roce 2021 se naopak počet vykázaných cizinců výrazně zvýšil o 44,7 tisíc (43 %), a to dle vysvětlení poskytovatelů také z důvodu provozování očkovacích center COVID-19 i pro cizince. V roce 2022 se zvýšil počet ošetřených cizinců ze zemí mimo EU o 3 tisíce osob (3,8 %), ale počet osob ze zemí EU naopak poklesl o 676 osob (1 %). Podíl ošetřených cizinců z EU tak poklesl na 44 %, ale stále si drží převažující část objemu nákladů (58 %).

Průměrné náklady na jednoho cizince v roce 2022 oproti minulému roku vzrostly z 5,9 tisíc na 6,4 tisíc Kč u cizinců s původem mimo EU a z 10,3 tisíc na 11,3 tisíce Kč u cizinců ze zemí EU a přiblížily se tak k hodnotám a rostoucímu trendu do roku 2020.

Z pohledu územního rozložení bylo nejvíce cizinců ošetřeno opět v nemocnicích v Hl. m. Praha, a to 59,5 tisíc osob (39,4 %) s poklesem o 4,9 tisíc. Na dalších místech v počtu ošetřených cizinců

jsou kraje Jihomoravský (24,2 tis., nárůst 5,6 tis.), Středočeský (13,7 tis., nárůst 2,2 tis.), Ústecký (7,8 tis., nárůst 1,1 tis.) a Moravskoslezský (7,5 tis., pokles 1,0 tis.). Nejvyšší počet cizinců ošetřovaných v ČR v roce 2022 tvořili občané Ukrajiny, kterých bylo 37,6 tisíc. Jejich počet vzrostl oproti roku 2021 o 9,5 tisíc (34 %). Dále následovali Slováci (34,3 tis.), Němci (9,1 tis.), Rusové (6,1 tis.) a Vietnamci (5,7 tis.).

Nejvyšší náklady připadaly na občany Slovenska (456,2 mil. Kč), dále Ukrajiny (237,7 mil. Kč), Německa (96,2 mil. Kč), Polska (53,2 mil. Kč.), Ruska (31,6 mil. Kč), ostatních bývalých zemí SSSR (38,2 mil. Kč), Spojeného království VB (28,2 mil. Kč) a Vietnamu (27,2 mil. Kč). Nezapláceno po lhůtě splatnosti za zdravotní péči poskytnutou cizincům zůstávalo k 31. 12. 2022 celkem 88,5 mil. Kč, což představuje 6,9 % nákladů na zdravotní péči o cizince v nemocnicích. Cizinců ze zemí EU se týkalo 36,1 mil. Kč (40,8 %) neuhrazených nákladů po lhůtě splatnosti.

Tabulka 6-4. Hospitalizovaní cizinci v nemocnicích podle příčin hospitalizace v roce 2022

Data v této tabulce pocházejí z Národního registru hospitalizovaných (NRHOSP) a byla znovu zařazena do publikace po dvou letech, kdy v datech z let 2016 a 2017 došlo k plošnému pochybení ve vykazování státní příslušnosti, která uměle způsobila výrazné navýšení hospitalizací cizinců. V roce 2019 došlo s přechodem na nový informační systém v rámci jednotné technologické platformy pro NZIS ke zpřísnění pravidel vykazování cizinců.

Na rozdíl od výkazu V (MZ) 1-01 sleduje NRHOSP péči bez ohledu na způsob úhrady, ale pouze za pacienty hospitalizované na lůžku. NRHOSP tedy sleduje všechny hospitalizované pacienty bez ohledu na občanství a druh pobytu, tj. i s trvalým pobytem v ČR, kteří jsou ze zákona účastníci veřejného zdravotního pojištění. Oproti tomu výkaz sleduje jak ambulantní, tak lůžkovou péči, ale pouze nehrzenou z veřejného zdravotního pojištění. Z toho vyplývá, že i když se v obou případech jedná o sledování péče poskytované v nemocnicích ČR, jsou uvedené počty cizinců z těchto zdrojů dat nesrovnatelné a překrývají se pouze v případě čerpání lůžkové zdravotní péče cizinci hrazené mimo veřejné zdravotní pojištění.

V roce 2022 bylo hlášeno přes 104,5 tisíc případů hospitalizace cizinců v rámci oddělení nemocnic, tj. oproti minulému roku (2021) výrazný nárůst o 43 tisíc hospitalizací (70 %), z toho 25 tisíc tvořily ženy. Významnější nárůst hospitalizací byl v roce 2022 s ohledem na imigrační situaci zaznamenán u cizinců ze zemí mimo EU o 24 tis. (79 %) na 54,9 tisíc oproti 49,6 tisíc případů hospitalizace u cizinců ze zemí EU. Nejčastějším důvodem hospitalizace cizinců zůstává jako v předchozích letech i nadále těhotenství, porod a šestinedělí (27 % hospitalizací u žen). S 12 % všech hospitalizací následují související faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotními službami (nejčastěji hospitalizace zdravě narozených dětí, doprovod nemocného dítěte, dále prohlídky a vyšetření, které vyžadují hospitalizaci apod.). U cizinců byly pak třetí nejčastější příčinou nemoci oběhové soustavy (10 % hospitalizací), které u mužů zaujímají první místo s 14 % hospitalizací. Druhou nejčastější příčinou u mužů také se 14 % hospitalizací byla poranění, otravy a jiné vnější příčiny a třetí místo zaujaly nemoci trávicí soustavy (12 %). U žen byly na třetím místě nemoci močové a pohlavní soustavy (9 %). Oproti minulému roku vzrostly počty hospitalizací cizinců prakticky u všech skupin příčin. V absolutním vyjádření zejména u hospitalizací z důvodu porodů, těhotenství (kap. XV.) o 4,1 tisíc případů (34 %) a souvisejících výše uvedených příčin v rámci kapitoly XXI. o 6,1 tisíc (95 %). Dále pak vzrostl počet hospitalizací pro nemoci oběhové soustavy o 4,7 tisíce případů (89 %) a hospitalizací z důvodu úrazů o 4,2 tisíce případů (81 %). Významný nárůst zaznamenaly také hospitalizace pro nemoci trávicí soustavy (4,1 tis., 78 %) a novotvary (3,9 tis., 80 %).

Tabulky 6-5. a 6-6. Potraty cizinek

Údaje o potratech cizinek vycházejí z Národního registru reprodukčního zdraví – Potraty. Všechny druhy potratů provedené ve zdravotnických zařízeních ČR podléhají hlášení „Žádost o umělé přerušování těhotenství (UPT), hlášení potratu a mimoděložního těhotenství“. Toto hlášení je povinné a podléhá mu jak české státní příslušnice s trvalým pobytem na území ČR, tak i cizinky, bez ohledu na formu a délku pobytu. Data o potratech se publikují pouze za cizinky s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR.

V roce 2022 bylo v České republice evidováno 2 447 potratů cizinek s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR, což znamená nárůst proti předchozímu roku, a to o 52,1 p. b.

Tento nárůst bude souviset s nárůstem potratů Ukrajinek. U cizinek ukrajinské příslušnosti došlo k nárůstu o 170,7 p. b. (420 v roce 2021, 1 137 potratů v roce 2022). Potraty Ukrajinek tvořily v roce 2022 z celkového počtu potratů cizinek 46,5 %. Z celkového počtu potratů cizinek připadalo 1 685 potratů (68,9 %) na umělá přerušení těhotenství (UPT), z nichž 10,5 % bylo provedeno ze zdravotních důvodů. Miniinterrupce tvořily 67,8 % všech UPT, kdy proti loňskému roku došlo k jejich výraznému nárůstu, a to o 84,4 p. b. (620 v roce 2021, 1 143 v roce 2022). Nárůst může souviset se změnou vykazování miniinterrupcí. Do roku 2020 byly vykazovány pomocí položky stáří gravidity, od roku 2021 jsou tyto potraty určovány z položky stáří plodu. Dalším důvodem bude pravděpodobně výrazný nárůst miniinterrupcí u Ukrajinek v roce 2022 (258 v roce 2021, 553 v roce 2022).

Od roku 2002 docházelo k postupnému poklesu celkového počtu potratů u cizinek (z 2 751 v roce 2002 na 2 238 v roce 2005). Mezi roky 2006 a 2008 byl zaznamenán růst počtu potratů. Od roku 2009 do roku 2017 docházelo, po třech letech růstu, ke kontinuálnímu poklesu počtu potratů u cizinek v ČR (z 3 020 v roce 2009 na 1 691 v roce 2017). Sice v roce 2018 nastal nárůst proti předchozímu roku, v roce 2019 však zaznamenáváme opět pokles počtu potratů (z 1 712 v roce 2018 na 1 699 v roce 2019). V letech 2020 a 2021 nadále pokračuje trend poklesu počtu potratů u cizinek (1 612 v roce 2020 a 1 609 v roce 2021). V roce 2022 došlo k nárůstu počtu potratů (2 447 v roce 2022), zda se jedná o dočasný výkyv nebo nový trend, ukáže čas. Hodnocení údajů podle jednotlivých krajů je ovlivněno největším soustředěním cizinců v Hl. m. Praha a ve Středočeském kraji, kde je společně s Moravskoslezským krajem nejvyšší podíl potratů z celé ČR. V roce 2022 evidujeme výrazný nárůst potratů v Moravskoslezském kraji na 353 potratů, z toho 322 uměle přerušených těhotenství. Tento nárůst je jen nepatrně způsobený nárůstem potratů u Ukrajinek. V tomto kraji bylo provedeno 40 potratů u Ukrajinek oproti 6 v roce 2021.

Tabulka 6-7. Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného

Tabulka se týká počtu nově hlášených onemocnění tuberkulózou (TBC) v ČR podle země narození nemocného, nemusí jít o cizince.

V roce 2022 bylo v ČR nově hlášeno celkem 383 případů onemocnění TBC. V porovnání s předchozím rokem se stav hlášených případů zvýšil (o 26 případů více oproti roku 2021). Z dlouhodobého hlediska vykazuje počet onemocnění TBC u nás trvale klesající trend. Počet případů onemocnění TBC u českých občanů meziročně poklesl (o 8 případů), naopak počet případů TBC u osob narozených mimo ČR vzrostl (o 34 případů). Z celkového počtu zaznamenaných onemocnění tuberkulózou představuje podíl osob narozených mimo ČR 43,3 %. Nejvyšší počet nově hlášených onemocnění TBC v ČR připadl v roce 2022 na občany Ukrajiny (88 případů), Vietnamu (17), Indie (9), Slovenska (7), Filipín (6), Polska (6) a Rumunska (6).

* * * * *

Od roku 2018 je kapitola 6 týkající se zdravotní péče o cizince v České republice opět rozšířena o tabulku 6-4. prezentující počty hospitalizací cizinců v nemocnicích ČR, tak jako v publikaci s daty za rok 2015 (dříve tabulka 6-3.). Data jsou uvedena za zdravotnictví celkem. Do roku 2002 (včetně) byla data v tabulkách publikována pouze za resort zdravotnictví.

Od roku 2018 byla na prvním místě této kapitoly zařazena tabulka 6-1., včetně grafu s vývojem čerpání zdravotní péče cizinců v nemocnicích ČR mimo veřejné zdravotní pojištění, na kterou dále navazují tabulky 6-2a., 6-2b. a 6-3a., 6-3b. pocházející ze stejného zdroje. Vlivem neodhalené chyby několika poskytovatelů, kteří uváděli v rozporu s metodikou výkazu náklady v jednotkách Kč a nikoliv v tisících, došlo k prezentaci nadhodnocených výsledků v publikacích z let 2016 a 2017. Tato publikace již obsahuje vývojovou řadu s opravenými daty za roky 2015 a 2016. V publikaci „Cizinci v ČR“ je od roku 2011 uváděna přehledová tabulka, která se týká čerpání zdravotní péče cizinci podle krajů, v členění dle osob (tabulka 6-2b.) resp. dle výše nákladů (tabulka 6-3b.).